

СЕКЦІЯ 3. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФРАГМЕНТАЦІЇ

Co-funded by
the European Union

Секція організовується як круглий стіл в рамках реалізації Модуля Жана Моне Програми ЕРАЗМУС+ 101048216-REFRAG-ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH "Регіональна інтеграція: європейський бенчмарк в умовах викликів глобальної фрагментації (REFRAG)"

Модератор: д.е.н., проф. Марія ЛИЗУН

Марія ЛИЗУН

Д.е.н., професор Західноукраїнського національного університету

Андрій ЛИЗУН

СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Протягом останніх тридцяти років після закінчення холодної війни, питання безпеки та оборони були дещо маргіналізовані в свідомості західноєвропейських політичних еліт, а також у суспільних дебатах. Проте війна в Україні різко загострила ці питання та висунула їх на перший план у політичному та інформаційному порядку денному Європейського Союзу. Збільшення військових витрат на континенті є свідченням цих змін.

Загрози регіональній та національній безпеці супроводжуються економічною небезпекою, яка є основним тригером суспільного невдоволення та політичної нестабільності в Європі. У зв'язку з цим багато урядів роблять перші кроки для вирішення проблем у сфері економічної безпеки. Зокрема, країни, що розвиваються, диверсифікують свої економічні зв'язки та збільшують внутрішнє виробництво. Держави ЄС досягли прогресу у мінімізації вразливостей в

енергетичній безпеці, формуванні ланцюгів постачання та розвитку технологій. У цьому контексті європейські країни взяли на себе витрати економічного примусу, включаючи заборону власного експорту та бойкотування європейських брендів, щоб виконати політичні пріоритети.

Вже довгий час аспект оборони в Європі знаходиться «під парасолькою» НАТО. Збройні сили раніше сприймалися переважно як засіб для забезпечення стабільності поза національними, європейськими кордонами та кордонами НАТО, здебільшого в умовах низької та середньої інтенсивності бойових дій. Однак повернення війни високої інтенсивності на європейську територію і загроза конфлікту з великою державою, що володіє ядерною зброєю, призвели до того, що безпека та оборона знову стали пріоритетними в контексті стримування та захисту територій. Зростаючий інтерес до питань безпеки та оборони змінив наше ставлення до них. Це піднімає питання про вплив війни в Україні на європейську оборонну політику, зокрема щодо прагнення ЄС посилити свою автономію в цій сфері.

ЄС та НАТО поєднує тривала історія співпраці, коріння якої сягають спільного протистояння соціалістичному табору. ЄС де-факто делегував НАТО охоронну функцію, враховуючи те, що більшість держав ЄС є членами обох альянсів (за винятком Австрії, Кіпру, Ірландії, Мальти та Швеції, котра вже ініціювала процедуру вступу). Однак де-юре в ЄС із 2017 р. функціонує Постійне структуроване співробітництво (англ. *Permanent Structured Cooperation, PESCO*) задля комплексної інтеграції збройних сил держав-членів (до нього не входить лише Мальта). Разом із Скоординованим щорічним оглядом оборони (CARD), Європейським оборонним фондом і можливостями військового планування та поведінки (MPCC) PESCO формує оборонний пакет ЄС. Очікується, що після початку військової агресії РФ ЄС значною мірою посилить власну оборонну спроможність поза межами НАТО.

Події в Україні стали політичним сигналом для НАТО і підкреслили ключову роль США у забезпеченні європейської безпеки, як через політичне та дипломатичне лідерство, так і через оперативну підтримку українських сил. Проте, навіть незважаючи на те, що війна в Україні привернула значну частину стратегічної та дипломатичної уваги Вашингтона останнім часом, малоімовірно, що Білий дім відмовиться від своєї переорієнтації на Китай та Індійсько-Тихоокеанський регіон. У Стратегії національної безпеки, затвердженій адміністрацією Байдена 12 жовтня 2022 року, чітко зазначено, що Китай розглядається як «системний», «глобальний» виклик, тоді як Росія визначається як «безпосередня», але більш локальна загроза.

Цей порядок стратегічних пріоритетів має значення, оскільки зосередженість США на Азії в середньо- та довгостроковій перспективі є одним із найчастіше цитованих аргументів європейських експертів і політиків для

пояснення, чому Європа повинна посилити свою автономію у сфері безпеки та оборони. Зростаюча увага США до Китаю та Азії змушує Європу взяти на себе більше відповідальності за безпеку континенту. Ця зміна відбувається на тлі значного погіршення ситуації з безпекою в Європі, що ще більше підкреслює необхідність посилення європейської автономії у сфері безпеки та оборони.

Сьогодні політика безпеки в Європі є багатовимірною та охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення стабільності, захисту територіальної цілісності, і реагування на внутрішні та зовнішні загрози. Основні аспекти політики безпеки в Європі включають:

1. *Колективна оборона*: Європейські країни, які є членами НАТО, спільно працюють над забезпеченням колективної безпеки. Основним принципом НАТО є стаття 5, яка передбачає колективну відповідь на збройний напад на будь-якого члена альянсу.

2. *Європейська безпекова та оборонна політика (CSDP)*: Ця політика Європейського Союзу спрямована на зміцнення спільної оборони та безпеки серед держав-членів. CSDP включає в себе розробку спільних військових та цивільних місій для підтримання миру та безпеки, а також розвиток оборонних можливостей.

3. *Енергетична безпека*: Зменшення залежності від енергоресурсів з нестабільних або ворожих країн є ключовим аспектом європейської безпекової політики. ЄС активно працює над диверсифікацією джерел енергії та зміцненням внутрішніх енергетичних мереж.

4. *Боротьба з тероризмом*: Співпраця між країнами Європи в боротьбі з тероризмом включає обмін розвідувальною інформацією, координацію дій правоохоронних органів та спільні операції проти терористичних мереж.

5. *Кібербезпека*: Захист від кіберзагроз стає все більш важливим аспектом європейської безпекової політики. ЄС розробляє стратегії та політики для посилення кіберзахисту, включаючи спільні зусилля з виявлення та протидії кібернападам.

6. *Міграційна політика та управління кордонами*: Контроль над міграційними потоками та забезпечення безпеки зовнішніх кордонів ЄС є важливими складовими політики безпеки. Агентство Frontex відіграє ключову роль у координації охорони кордонів.

7. *Реагування на кризи*: Європейські країни співпрацюють у питаннях надання гуманітарної допомоги та реагування на природні та техногенні катастрофи. ЄС має механізми для координації таких зусиль, як Механізм цивільного захисту ЄС.

8. *Військова співпраця*: Країни ЄС здійснюють спільні військові навчання, розробляють сумісні оборонні проекти та інвестують у спільні оборонні

інфраструктури через програми, такі як Постійна структурована співпраця (PESCO).

9. *Дипломатичні зусилля та партнерства*: ЄС та європейські країни активно залучаються до дипломатичних ініціатив, спрямованих на підтримку міжнародного миру та безпеки. Це включає санкції проти країн, що порушують міжнародне право, і підтримку мирних переговорів у конфліктних зонах.

Зазначені аспекти разом формують комплексну політику безпеки в Європі, спрямовану на забезпечення миру, стабільності та процвітання на континенті.

Список використаних джерел:

1. Білоконь М. *Європейський вимір глобальної безпеки: значення для України. Актуальні Проблеми Державного Управління*. 2020. № 2 (58).

2. Лизун, М. В., & Озарко, К. С. (2023). *Економічна безпека ЄС та України: нові виклики та загрози*. Серія: *Економіка*, (25), 117–127. <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2023-13-25-117-127>

2. Ліщинський І., Лизун М. *Концептуальні візії регіональної та глобальної безпеки*. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 2. С. 148-161.

Станіслав ПЕТРИШИН

Катерина АРГІРІУ

Західноукраїнський

національний університет

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ВІЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ САКСОНІЯ ТА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ: РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Приєднання країн до Європейського Союзу не зупиняє процеси інтеграції, а навпаки відбувається їх інтенсифікація та поглиблення, зокрема і активний розвиток транскордонного співробітництва, створення єврорегіонів (за фінансуванням Європейського фонду регіонального розвитку) задля соціально-економічного розвитку, поглиблення регіональних економічних зв'язків, в подальшому розмиття кордонів в даних місцях. Регіональний розвиток національних економік відбувається в межах глобальних процесів, таких як глобалізація: інтернаціоналізація світової економіки, міжнародна мобільність капіталу, поглиблення процесів уніфікації та стандартизації; та регіоналізація: розвиток процесів федералізації, розвиток транскордонного співробітництва,